

244

19.

A szabadság májusa

„Üzenet volt ez a május elseje. A vörös szín tengerében úszó Budapest munkás százezrei a magyar proletariátus legjobbjai üzentek a kapitalista és imperalista hóheróknak, hogy dörösz minden erőfeszítés: a kommunizmus világa feltartóztathatatlan törvényszerűség, amely elseper útjából minden kicsinyes és gonosz emberi mesterkedést.”

Igy ír a nagy ünnepről a fellekesült Vörös Ujság és így emlékeznek vissza a szemtanúk. Ma már természetes a május elsejei dísz de akkor legelőször, elemi erővel hatott. Megrendült tízezrek álltak a Vérmezőn, a jakobinus Martinovics vesztőhelyén, ahol komor pompában hatalmas vörös katófalk magaslott. Atellenben Lenin-szobor fogadta a felvonulókat és zászlók pompázó erdeje. A tér egy roppant méretű ünnepi csarnokhoz hasonlított két ég alkotta mennyezetével.

Vörös drapériák díszében ünnepelelt a királyi Vár. Herakleszi erejű oszlopai évtizedeken át az elnyomó feudalizmus felett tartották a tetőt. S akkor a forradalom zászlóit lengették. A Lánchíd budai hídfőjénél diadalkaput emelt az ünnepelő nép s a kapu feleket Marx és Engels szobraival díszítették.

A Duna is ünnepelelt 1919. május elsején. Fellobogózott partok integettek a virággal, girlandokkal övezett hajóknak, csónakoknak. S az ünnepi pompa minde-

nütt neves mesterek ízléséről, művészetük erejéről tanuskodott. A Fürdő utcát és az Andrássy utat Falus Elek Pogány Móricz díszítette. A Városliget pompáját Maróty Géza tervezte. A Műcsarnok homlokzatán Pór Bertalan vöröshadsereget ábrázoló képe ékeskedett.

Reggel 6 órakor ébredt a város az Internacionálé és a Marseillaise hangjaira. S az emberáradat lassan megindult a gyülekező helyekre. A főváros népe 28 helyen gyülekezett. Forradalmi indulók hangjai zúgtak az utcán. A Baziliká, a Mátyás-templom és a Fonciere-palota erkélyén, az Operaház és a Nemzeti Színház előtt játszóttak a zenekarok. A Rókus Kórház előtt is zengett az Internacionálé. A betegek az ablakból üdvözölték a felvonulókat.

Nyolc óra után futóversenyt rendeztek az Andrássy úton. Az egyesületek tízes csapatokkal nevezhettek. Csak az a csapat győzhetett amelyiknek minden tagja egyszerre érkezett a célba. Ha valaki elmaradt, a többieknek is lassítani kellett. Zúgott, visszhangzott az Üllői út, amikor a Munkás Testedző Egyesület csapata megnyerte a versenyt.

S milyen szép emlékeket őriznek a Vérmezőn ünneplők. Szinpadok tánchelyek, játszópályák várták a sok tízezer oda igyekvőt. A katófalk komor, ünnepélyes látványa lenyűgözte Buda és Óbuda proletárjait. A Délivasút,

a dohánygyárak dolgozói, a műegyetemi hallgatók, a katonai főreáliskola és a budai iskolák fiatalsága zsúfolásig megtöltötte a hatalmas teret. Felvonultak a hosszú háború rokkantjai is, tábláikon vadoló fejirat: a burzsoázia áldozatai.

S az ünneplők a kavargó forrágatban felfigyeltek egy hosszú-köpönyeges, magányos férfira. Megrendülten állt magába roskadva, kezében magyar szemek szokatlan májusfát szorongatott. Csak akkor vidiut fel, amikor a dohánygyáriak beszédbe elegyedtek vele. Kiderült, hogy a férfi Franz Chataway linpi kovácmester, aki májust ünnepelni jött Budapestre, szabad proletárok, szabad emberek között akarta eltölteni ezt a napot. A kezében tartott zöld ág a linziek májusfája, amelyen a különböző mesterségek apró jelképei függtek.

Különös íze volt az ünnepnek a Váci út szürke házai között, a tőke hajdani rabszolgáinak földjén. A Vörös Ujság így idézi az angyalöldi proletármájust: „Mert akiknek testi és lelki erején múlik annyi ember boldogulása, azok itt laknak e rosszhírű nyomortanyákon, melyekről annyit fecsegtek szörnyűködve, jótékony nagyságák zsúrjain, melyeken egy egész generáció szocialisták tanultak »magyar társadalomtudományts«, melyekről különfejezetet írtak az egykori rendőrség kékkönyveibe.”

A „Stadt-Lepsi” nyomorúságos világa volt ez. Fekély, szegényfolt a XX. század testén. A nélkülözések negyede, amelyben ezrek éltek, nyolcan-tízen egy szobában, ablak nélkül, vízvezeték nélkül, mint föld feletti katakonibákban.

A Váci úton nem voltak aranykupolák, oszlopsorok. Füstben aszalódott házakra sütött a májusi nap. Mégis itt nyíltak az arcon az öröm legszebb virágai. A muskátliuk s a zászlók színében emberi életre támadt munkások pezsgő vére piroslott.

S olyan felvonulást sem láttak

addig az Andrássy út büszke palotái. Reggel 9-től 1 óráig hőmepolygőt a nép folyama, Külföldi vendégek vezették a sort, német szocialisták, mögöttük lengyel, szlovák, cseh vendégek felirat-tenger, zászlóerdő közepén. Hatalmas vörös zászlók alatt meneltel a franciák. Piros fezbén arab felírású táblákkal a török szocialisták, majd sok száz román s végül az olasz kommunista küldöttek, transzparensükön a felírással: „Frazione Comunista Italiana.” Utánuk a csepeliek, az erzsébetiek, a mátyásföldiek, az Angyalöld proletárserege, majd a tanítók és a fiatalság fellekesült csapatai.

Délután tovább ünnepelelt a város. A Városligetet, a kommunizált nemzeti parkot felverte a vidámság. A vezetők is együtt tartottak az önfeléd forrágataggal. Landler Jenő köré tízezer ember sereglett és követelték, hogy szónokoljon. Zúgott a taps és a lelkes helyeslé, amikor így szólt a körülállókhoz:

— Elvtársak, aki egyszer a napba nézett, az nem lehet meg többé fényesség nélkül. Aki egyszer összetörte rabbilincseit, az nem lesz olyan ostoba, hogy megint összekovácsolja azokat.

A főváros megtelt örömmel és vidámsággal. Az FTC-pályán ifjúmunkások szórakoztak, a Népligetben pedig a IX., X. kerületiek. A Margitsziget ezen a napon a gyermekek játszóparkja volt.

A vendéglőkben és a parkokban gyülekezőket is felkeresték az ünnepi szónokok: Rabinovics József, Hirossik János, Szakasits Árpád, Fiedler Rezső és a többiek.

A Kéményseprő Vendéglőben valaki Szamuely iránt érdeklődött.

— Szamuely Moszkvában van — hangzott Rabinovics válasza. — Azért ment, hogy beszámoljon Lenin elvtársnak.

Valóban. Azokban az órákban Lenin már mindent tudott a magyar proletárdiktatúra dicső harcáról, Szamuely is ott állt a Vö-

rös téren, együtt a szovjet állam vezetőivel és fogadták a felvonulók üdvözlését. Lenin nézte az ünneplő forrágatgot és a meghatótt magyar elvtársakat. S nagy szellemében talán már akkor formálódott a tanítás, az „Üdvözet a magyar munkásoknak”.

Talán éppen akkori érzéseit fejezik ki az első szavak: „Lelkesedéssel és örömmel töltönek el bennünket a hírek, amelyeket a Magyar Tanácsköztársaság politikusaiktól kapunk.”

Szamuely mindenről beszámolt Leninnek. A harcos napok sok izgalmaról, dicsőségéről, az ellenség támadásairól, fiatal proletárdiktatúránk ezernyi gondjáról, bajjáról. S Lenin minden kétségre talált tanácsot.

Lenin később üzenetet küldött a magyar munkásoknak: helytállásra, bátorságra biztatott a munkában, a harcban és az ingadozókkal szemben.

„Az a háború, amelyet ti viseltek, az egyetlen jogos, igazságos, igazán forradalmi háború...” — üzeni Lenin. — „Az egész világon a munkásosztály minden becületes tagja a ti partótokon áll.”

S míg Lenin igéi alakot öltenek, Budapest és Moszkva munkássága tovább ünnepelelt. Mindkét fővárosban kivilágítással, tűzijátékkal fejezték be az örökké emlékeztetés napot. Ki tudná megmondani, mi sziporkázott szebben: A város felett robbanó tűzgömbök szivárványfénye vagy az emberi szemekben felvillanó öröm és reménykedés. A méltóságteljes ünneplésben harci elszántság feszült. A munkásszabadság ünnepelelt a dolgozó tömegek még jobban átértékelték a proletárházára leselkedő veszedelem: az intervenció fenyegetését.

Már ezen a csodálatos ünnepelel fellobogott a munkásság tettvégya, itt az idő, fegyvert kell ragadni, s útját állni a Tanács-Magyarországot támadó ellenségnek.

Következő riportunk:

ÉLETÜNKEt ÉS VÉRÜNKEt!